

PÁZMÁNY

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar

Pszichológiai Intézet

Intézményi azonosító: FI79633
1088 Budapest, Mikszáth tér 1.

<i>A tantárgy címe:</i> Speciális kollégium - Fejlődépszichológia blokk	<i>A tantárgy kódja:</i> BBNPS18800-6 BBNPS18800-7	<i>Félév:</i> 2024/25/1
<i>Tantárgy típusa:</i> Gyakorlat	<i>Óraszám:</i> heti 2	<i>Kreditek száma:</i> 3
<i>Oktató neve:</i> FOGD DÓRA		

TANTÁRGY CÉLJA

A kurzus célja a társas kogníció fejlődésének a bemutatása, elsődlegesen empirikus vizsgálatokra és a fejlődés korai szakaszára fókuszálva, valamint a hallgatók kritikai gondolkodásának fejlesztése ebben a témakörben szakcikkek és kapcsolódó populáris médiatartalmak elemzésével. A kurzus során óráról-órara végigvesszük azokat a fő képességeket (kognitív folyamatokat és konceptuális repertoárt), amik lehetővé teszik csecsemők és kisgyermekek számára a társas környezetben való boldogulást. Tárgyaljuk az ágenciadetekció, cél- és vélekedéstulajdonítás, a kommunikációs képességek, az együttműködés, a morális gondolkodás és a társas tanulás gyökereit, a témakörben alapvetőnek számító és újabb vizsgálatok tükrében. Emellett néhány órán kitérünk más fajok társas kognitív képességeire is, hogy megvizsgáljuk, az adott képességek mennyiben humánspecifikusak és képet nyerünk arról, hogyan fejlődhetek az evolúció folyamán. A kurzus a normál fejlődésre fókuszál, az atipikus fejlődésre csak egy-egy órán, érintőlegesen tér ki. A kurzus elvégzésének feltétele az angol nyelvtudás. A megadott, felhasznált irodalom tájékoztató jellegű, az oktató nagyrészt ezekre támaszkodva mutatja be az adott témát, egyes cikkeket részletesebben másokat csupán említésszerűen tárgyalva. A hallgatók létszámtól függően 3-5 fős csoportokban fognak dolgozni a félév folyamán, a jegy 50%-át a csoportos munkára kapják.

KURZUSTEMATIKA / TANTÁRGY LEÍRÁSA

1.óra, szept 11: Bevezetés, módszerek, A tematika és a követelmények részletes ismertetése

I.témacsoport

2. óra szept 18: Ágencia-detekció és céltulajdonítás csecsemőkorban

Miről ismerik fel a csecsemők az ágenseket és mik az ágensekkel kapcsolatos alapvető elvárásaik?A racionális cselekvés alapelve és a naív hasznossági kalkulus

Választható cikkek: 1. Deligianni, F., Senju, A., Gergely, G., & Csibra, G. (2011). Automated gaze contingent objects elicit orientation following in 8-month-old infants. *Developmental Psychology*, 47(6), 1499-1503. 2. Csibra, G., Bíró, S., Koós, O., & Gergely, G. (2003). One-year-old infants use teleological representations of

actions productively. *Cognitive Science*, 27(1), 111-133. 3. Luo, Y. & Baillargeon, R. (2005). Can a self-propelled box have a goal? Psychological reasoning in 5-month-old infants. *Psychological Science*, 16(8), 601-8. 4. Southgate, V., Johnson, M. H., & Csibra, G. (2008). Infants attribute goals even to biomechanically impossible actions. *Cognition*, 107(3), 1059-1069.; 5. Woodward, A. L. (1998). Infants selectively encode the goal object of an actor's reach. *Cognition*, 69(1), 1-34.

3.óra szept 25: Korai tudatelméleti képességek csecsemőkorban és más fajokban

A korai tudatelméleti képességek főbb bizonyítékai és kritikái. Főemlősök és varjúfélék tudatelméleti képességei

Választható cikkek: 1. Bugnyar, T., Reber, S. A., & Buckner, C. (2016). Ravens attribute visual access to unseen competitors. *Nature Communications*, 7(1), 10506. 2. Buttelmann, D., Carpenter, M., & Tomasello, M. (2009). Eighteen-month-old infants show false belief understanding in an active helping paradigm. *Cognition*, 112(2), 337-342. 3. Kovács, Á. M., Téglás, E., & Endress, A. D. (2010). The social sense: Susceptibility to others' beliefs in human infants and adults. *Science*, 330(6012), 1830-1834. 4. Krupenye, C., Kano, F., Hirata, S., Call, J., & Tomasello, M. (2016). Great apes anticipate that other individuals will act according to false beliefs. *Science*, 354(6308), 110-114. 5. Southgate, V., & Vernetti, A. (2014). Belief-based action prediction in preverbal infants. *Cognition*, 130(1), 1-10.

4.óra, okt 2: A kommunikatív helyzetek értelmezésének az alapjai

A kommunikatív szándék megértése: osztenzív jegyek felismerése és az általuk támasztott elvárások. A kommunikáció alapvető funkciójának a megértése. Tudatelmélet a kommunikációban: a referenciális kommunikáció értelmezése és a megtévesztés

Választható cikkek: 1. Begus, K., & Southgate, V. (2012). Infant pointing serves an interrogative function. *Developmental Science*, 15(5), 611-617. 2. Knudsen, B., & Liszkowski, U. (2012). Eighteen- and 24-month-old infants correct others in anticipation of action mistakes. *Developmental Science*, 15(1), 113-122. 3. Southgate, V., Chevallier, C., & Csibra, G. (2010). Seventeen-month-olds appeal to false beliefs to interpret others' referential communication. *Developmental Science*, 13(6), 907-912. (2 hallgató) 4. Tauzin, T., & Gergely, G. (2018). Communicative mind-reading in preverbal infants. *Scientific Reports*, 8(1), 9534.

II.témacsoport

5.óra, okt 9: A kooperáció megértése és az együttműködés alapjai kisgyermekkorban és főemlősöknél

A közös cél megértése és az együttműködő ágensekkel kapcsolatos elvárások. Az együttműködésre való motiváció. Az együttműködés iránti elköteleződés

választható cikkek: 1. Duguid, S., Wyman, E., Bullinger, A. F., Herfurth-Majstorovic, K., & Tomasello, M. (2014). Coordination strategies of chimpanzees and human children in a Stag Hunt game. *Proceedings of the*

PÁZMÁNY

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar

Pszichológiai Intézet

Intézményi azonosító: FI79633
1088 Budapest, Mikszáth tér 1.

Royal Society B: Biological Sciences, 281(1796), 2014-1973. 2. Henderson, A. M., & Woodward, A. L. (2011). "Let's work together": What do infants understand about collaborative goals?. *Cognition*, 121(1), 12-21. 3. Koomen, R., Grueneisen, S., & Herrmann, E. (2020). Children delay gratification for cooperative ends. *Psychological Science*, 31(2), 139-148. 4. Lergetporer, P., Angerer, S., Glätzle-Rützler, D., & Sutter, M. (2014). Third-party punishment increases cooperation in children through (misaligned) expectations and conditional cooperation. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 111(19), 6916-6921. (2 hallgató) 5. Warneken, F., Gräfenhain, M., & Tomasello, M. (2012). Collaborative partner or social tool? New evidence for young children's understanding of joint intentions in collaborative activities. *Developmental Science*, 15(1), 54-61. (2 hallgató) 6. Hamann, K., Warneken, F., & Tomasello, M. (2012). Children's developing commitments to joint goals. *Child development*, 83(1), 137-145.

6.óra, okt 16: Pázmány-nap

7.óra, okt 23: Nemzeti ünnep.

8. óra, okt 30: őszi szünet

9.óra, nov 6: A morális gondolkodás alapjai

Az altruisztikus segítségnyújtástól a benyomáskeltésig. A segítő interakciók értékelése – más ágensek társas értékelésének a kezdetei. Egyenlő osztozkodásra való hajlam és „közösség” büntetésétől való félelem mint motiváció

választható cikkek: 1. Warneken, F., & Tomasello, M. (2006). Altruistic helping in human infants and young chimpanzees. *Science*, 311(5765), 1301-1303. (2 hallgató) 2. Hamlin, J.K., Wynn, K., & Bloom, P. (2007). Social evaluation by preverbal infants. *Nature*, 450, 557–559. 3. Geraci, A., & Surian, L. (2011). The developmental roots of fairness: Infants' reactions to equal and unequal distributions of resources. *Developmental Science*, 14, 1012–1020. 4. Hamlin, J. K., & Wynn, K. (2011). Young infants prefer prosocial to antisocial others. *Cognitive development*, 26(1), 30-39. 5. Rapp, D. J., Engelmann, J. M., Herrmann, E., & Tomasello, M. (2019). Young children's reputational strategies in a peer group context. *Developmental Psychology*, 55(2), 329-36. (2 hallgató)

III.témacsoport

10. óra, nov 13: A társas viszonyok megértése és a társas kategorizáció gyökerei

Az affiliáció És a társas dominanciaviszonyok kikövetkeztetése csecsemőkorban. A csoportból való kizárás detektálása kisgyermeknél és következményei serdülőkorban. A saját és másik csoport elkülönítésének képessége és előnyei csecsemőkorban. A saját csoport másik csoporttal kapcsolatos torzítások kezdetei

PÁZMÁNY

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar

Pszichológiai Intézet

Intézményi azonosító: FI79633
1088 Budapest, Mikszáth tér 1.

választható cikkek: 1. Blakemore, S. J. (2018). Avoiding social risk in adolescence. *Current Directions in Psychological Science*, 27(2), 116-122. (2 hallgató) 2. Hamlin, J. K., Mahajan, N., Liberman, Z., & Wynn, K. (2013). Not like me= bad: Infants prefer those who harm dissimilar others. *Psychological Science*, 24(4), 589-594. 3. Jordan, J. J., McAuliffe, K., & Warneken, F. (2014). Development of in-group favoritism in children's third-party punishment of selfishness. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 111(35), 12710-12715.; 4. Kinzler, K. D., Dupoux, E., & Spelke, E. S. (2007). The native language of social cognition. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 104(30), 12577-12580. 5. Mascaro, O. & Csibra, G. (2012). Representation of stable dominance relations by human infants. *PNAS*, 109(18), 6862-6867. (2 hallgató) 6. Woodward, A. M., Knoll, S. J., Horen, L. A., & Beier, J. S. (2023). Do preschoolers track and evaluate social inclusions and excluders?. *Journal of Experimental Child Psychology*, 232, 105677.

11. óra, nov 20: A kulturális tanulás kisgyermekkorban

Demonstráció/Tanítás: még egyszer a természetes pedagógiáról. Szelektív (és kevésbé szelektív) utánczás. A csecsemők és gyermekek aktív szerepe a kulturális tudás elsajátításában

választható olvasmányok: 1. Begus, K., Gliga, T., & Southgate, V. (2014). Infants learn what they want to learn: Responding to infant pointing leads to superior learning. *PLoS One*, 9(10), e108817. (2 hallgató); Caldwell, C. A., & Millen, A. E. (2008). Studying cumulative cultural evolution in the laboratory. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 363(1509), 3529-3539. (felnöttek!); 3. Csibra, G., & Gergely, G. (2011). Natural pedagogy as evolutionary adaptation. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 366(1567), 1149-1157. (2 hallgató) 4. Gergely, G., Bekkering, H., & Király, I. (2002). Rational imitation in preverbal infants. *Nature*, 415(6873), 755-755. És Király, I., Csibra, G., & Gergely, G. (2013). Beyond rational imitation: Learning arbitrary means actions from communicative demonstrations. *Journal of Experimental Child Psychology*, 116(2), 471-486. (2 hallgató)

12. óra, nov 27: Kritikus szemmel: hallgatók által hozott, tematikához kapcsolódó populáris cikkek, médiatartalmak kritikai szempontú elemzése

13. óra, dec. 4: Csoportos hallgatói prezentációk (témakör 1 és 2) és vita

14. óra, dec 11: Csoportos hallgatói prezentáció (témakör 3) és vita, a kurzus zárása

PÁZMÁNY

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar

Pszichológiai Intézet

Intézményi azonosító: FI79633
1088 Budapest, Mikszáth tér 1.

SZÁMONKÉRÉS (ÉRTÉKELÉS, KÖVETELMÉNYEK)

- 1. Minden hallgatónak el kell olvasnia legalább egy cikket témacsoportonként a „Választható olvasmányok” közül és azzal kapcsolatban meg kell fogalmaznia egy kérdést vagy kritikai észrevételt (egy rövid bekezdésben). A félév folyamán tehát összesen 3 cikk elolvasása és 3 kérdés vagy kritikai észrevétel megfogalmazása kötelező.** A kérdés(ek)e)t vagy észrevétel(ek)e)t írásban kell elküldeni az oktatónak, legkésőbb a tanóra kezdete előtt 48 órával. A feltett kérdés vagy kritikai észrevétel lehet specifikusabb vagy általánosabb, vonatkozhat a szerző(k) kérdésfelvetésére, a választott módszerre, a konklúziókra, annak kapcsolatára az órán vagy a hallgató által korábban tanultakkal stb., de mindenképpen tükröznie kell azt, hogy a hallgató elolvasta a cikket és elgondolkodott rajta. – **max 30 pont** (3 cikk x 10 pont)
- 2. A hallgató által választott és elolvasott 3 cikkből egyet a hallgatónak egy csoporttársával együtt kb. 15 percen prezentálnia kell.** Minden órán maximum egy hallgató-páros prezentál. - **20 pont**
- 3. Csoportmunka 1: A félév során egy alkalommal babák, kisgyerekek társas fejlődésével foglalkozó rövid populáris cikkek** (pl. „Pszichológia”/”Gyermeknevelés” rovatok, népszerűsítő cikkek), nagy látogatottságú blogposztok **gyűjtése** (csoportonként minimum 3, de inkább több), az elmúlt 5-10 évből, ezek rövid bemutatása a megadott órán és **bennük megfogalmazott állítások, javaslatok szóbeli kritikai elemzése, a tanultak alapján.** Diasor készítése nem szükséges. - **15 pont** (A linkek benyújtása határidőre, tárgyalni kívánt állítások kiemelésével ÉS a kritikai elemzésben való aktív részvétel).

HATÁRIDŐ: linkek a megvitatni kívánt, kiemelt állításokat tartalmazó dokumentum feltöltése: **nov 18, HÉTFŐ 17.00**

- 4. Csoportmunka 2: A lent felsorolt témakörökből egy téma csoportos kidolgozása, prezentálása és vitára bocsátása a félév végén.** A tágabb témát a hallgatók érdeklődésüknek megfelelően szűkíthetik, de fontos több szempontból megközelíteniük a kérdést és legalább két, órán tárgyalt témakörhöz kapcsolniuk azt. A releváns szakirodalom (min. 3 cikk) kritikai szempontú feldolgozása mellett lényeges, hogy az órán tanultak és az olvasottak alapján saját nézőpontokat fogalmazzanak meg. – **max 35 pont** (határidőre elkészített 3-5 oldalas témavázlat - 10 pont; csoporttársaknak szóló 3 perces bemutató a témáról - 5 pont; prezentáció (kb. 30 perc), valamennyi csoporttag egyenlő mértékű, aktív részvételével, legalább néhány kérdés megválaszolásával, időkeretek tartásával - 20 pont). Igény szerint más téma is felvethető. Ez esetben az általános témát legkésőbb szeptember 18-án meg kell adnia a csoportnak.

- a. Robotok és gyerekek (jogos és kevésbé jogos félelmek, robotok lehetséges szerepe stb.)

PÁZMÁNY

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar

Pszichológiai Intézet

Intézményi azonosító: FI79633
1088 Budapest, Mikszáth tér 1.

- b. Tréningezhető-e a szociális kogníció? (mi igen és mi nem, miért, mik a módszertani buktatók stb.)
- c. A kutyák társas-kognitív képességei (antropomorfizálás, korlátok, a domesztikáció hatásai stb.)
- d. Szociális izoláció/távolságtartás hatásai a társas-kognitív készségek fejlődésére (pl. covid)

HALLGATÓI VITA TÉMAVÁZLAT BEADÁSÁNAK HATÁRIDEJE: NOV 3, HÉTFŐ 17.00. AZ ESETLEGESEN SZÜKSÉGES JAVÍTOTT VÁLTOZAT BEKÜLDÉSÉNEK HATÁRIDEJE: NOV 21. PÉNTEK 12.00. PREZENTÁCIÓK: DEC 4 ÉS DEC 11.

KÖTELEZŐ IRODALOM

Kötelező irodalom nincs. A hallgatók a megadott cikkek közül választanak, a követelményeknél részletezett módon.